

قرآن، معیار تشخیص حق و باطل است

احمد عدالتیان| در ادامه مرور سوره‌های قرآن کریم به سوره مبارک «طارق» (کوبنده) رسیدیم و آیات یک تا ۱۰ را باهم تلاوت کردیم. خداوند متعال در آیات ۱۱ تا ۱۹ این سوره می‌فرماید: «وَالسَّمَاءُ ذَاتَ الرَّجْعِ، وَالْأَرْضُ ذَاتُ الصَّدْعِ؛ إِنَّهُ لَنَقُولُ فَضْلًا وَمَا هُوَ بِالنَّهْلِ؛ إِنَّهُمْ لَيَكِيدُونَ كَيْدًا؛ وَأَكِيدُ كَيْدًا؛ فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْمُ لَهُمْ يَوْمَئِذٍ؛ سوگند به آسمان باران زا [او] سوگند به زمین که [برای خروج گیاهان] برشکافته است که همانا این قرآن، سخنی است قاطع و هزل و شوخی نیست! همانا کافران پیوسته نیرنگ می‌کنند و من نیز تدبیر می‌کنم، پس کافران را مهلت بده و اندک زمانی آنان را به خود واگذرا».

خداوند متعال در این آیات به آسمان و زمین قسم می‌خورد که قرآن، قطعی و سراسر «فصل» است، یعنی میان حق و باطل فاصله می‌اندازد. از پیامبر اکرم^(ص) نقل شده است که فرمودند: «به‌زودی فتنه‌ها درمیان شما ظاهر خواهد شد و قرآن، راه چاره است که اخبار پیشینیان و آیندگان و داوری شما در آن است و نیز کلامی است که حق را از باطل جدا می‌کند، پس هرکه هدایت را در غیر قرآن جست‌وجو کند، خداوند، او را گمراه می‌کند.» در پایان سوره نیز خداوند یادآوری می‌کند که نیرنگ کفار، دائمی، سخت و حتمی است، اما آن‌ها با خدا طرف هستند و تدبیر خداوند سخت است. آنان، مسلمانان را غافل‌گیر می‌کنند و خداوند نیز آنان را غافل‌گیر می‌کند، بنابراین قیامت، روز بروز و ظهور افکار و کردار آدمیان است و انگیزه‌ها و روحیات انسان در قیامت اثرگذار است؛ قیامت، روز افشای اسرار و شرمندگی است و انسان نیز برای کتمان یا جبران گذشته خود، نمی‌تواند کاری بکند.

مشاوره

چند کلمه با مردان درباره حسن معاشرت با همسرانشان

علیرضا وکیلی| وقتی طعنه و کنایه همسر بارها تکرار می‌شود و هر بار با جمله «من که چیزی نگفتم ناراحت شدی!» پایان می‌یابد، ممکن است فرد رنج دیده برای حفظ آرامش خانه سکوت کند. اما رنجش‌ها باقی می‌مانند و با هر اتفاق تازه، دوباره سر باز می‌کنند. از نگاه اسلام، گذشت و مدارا از رزمند است، ولی زندگی مشترک به رعایت حرمت ازسوی هر دو نفر نیاز دارد.

حالا چکار کنیم؟

۱. به جای تهدید یا قهر، مرز روشنی بگذاریم. در یک فرصت آرام و زمان مناسب بگوییم: «من دوست دارم درباره موضوعات مهم در زندگی مشترکمان با تو صحبت کنم، اما وقتی حرف‌ها با کنایه و تحقیر همراه می‌شود، نمی‌توانم گفت‌وگوی خوبی داشته باشم. اگر موافقی، بدون طعنه ادامه بدهیم.» این جمله نه توهین است نه تهدید، بلکه روشن می‌کند که گفت‌وگو پذیرفته است. اما بی‌احترامی نباید بخشی از آن باشد. قرآن کریم می‌فرماید: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا» رعایت این اصل در خانه، از هر جای دیگری مهم‌تر است.

۲. هنگام بالاگرفتن بحث، مکث کنیم، اما مسئله را رها نکنیم. اگر گفت‌وگو به جدال کشید، ادامه دادن آن فقط برای اثبات حقانیت خودمان، ممکن است زخم تازه‌ای ایجاد کند. بگوییم: «الآن هر دو ناراحتیم؛ کمی آرام شویم و بعدا درباره این موضوع حرف بزنیم.» نکته مهم این است که مکث، نباید به قهر طولانی یا فراموش کردن مسئله، تبدیل شود. هدف، بازگشت به گفت‌وگوی است که در آن بتوان حرف دیگری را شنید، نه اینکه تمام تلاشمان برای به کرسی نشاندن حرف خودمان باشد.

۳. درباره تکرار رفتار، روشن و جدی صحبت کنیم. اگر چندبار درباره یک رفتار با کنایه مشخص، حرف زده‌ایم و باز تکرار می‌شود، فقط به تذکراتی پراکنده اکتفا نکنیم. در زمانی مناسب توضیح دهیم که این رفتار چه اثری بر رابطه گذاشته است و از همسرمان بخواهیم که برای تغییر آن، قدمی مشخص بردارد؛ مثلا پیش از شوخی درباره موضوعی حساس، از خود بپرسد آیا این حرف ممکن است تحقیرآمیز باشد؟

خداوند می‌فرماید: «وَعَاشِرُهُمْ بِالْعِفْوَی»؛ با همسران خود به شایستگی رفتار کنید. («نساء»، ۱۹). معاشرت شایسته، فقط برای تأمین نیازهای مادی نیست، بلکه شیوه رفتار و گفتار را نیز دربرمی‌گیرد.

۴. مدارا را به معنای پذیرفتن همیشگی بی‌احترامی ندانیم. گذشت دربرابر یک لغزش یا بی‌تفاوتی دربرابر رفتاری دائمی، تفاوت دارد. می‌توانیم از خطای موردی بگذریم، اما دربرابر تکرار آزاد رهند، خواستار اصلاح شویم. اگر گفت‌وگوهای مکرر نتیجه نداد، کمک گرفتن از فردی امین، خردمند و مورداعتماد هر دو طرف، می‌تواند راهی برای حل اختلاف باشد، به‌ویژه کسی که جانب داری نکند و هدفش آشتی همراه با اصلاح رفتار باشد.

آداب زیارت

به امام شبیه‌تر شو!

یکی از آداب زیارت که کمتر به آن توجه می‌کنیم، این است که وقتی به دیدار امام معصوم می‌رویم، با نگاه به زندگی و رفتار او، راهی برای بهتر زندگی کردن پیدا کنیم. معمولاً پیش از سفر برای تهیه بلیت و محل اقامت و برنامه زیارت، آماده می‌شویم. در حرم هم سلام می‌دهیم، دعا می‌خوانیم و حاجت‌هایمان را مطرح می‌کنیم. اما خوب است درکنار همه این کارها، از خودمان بپرسیم: «من آمده‌ام امام را زیارت کنم؛ از او چه چیزی یاد می‌گیرم؟» در فرهنگ زیارت، معرفت به جایگاه امام، اهمیت ویژه‌ای دارد. شیخ ابن قولویه در کتاب کامل الزیارات، ویژگی مهم زیارت را شناخت حق امام معصوم و جایگاه ایشان برشمرده است. این تأکید را می‌توان زمینه‌ای برای توجه به یک نکته مهم دانست؛ رابطه با امام نباید فقط به اظهار محبت محدود بماند، محبت می‌تواند ما را به شناخت راه و پیروی از سیره او برساند. الگو گرفتن از امام هم به معنای تکرار رفتارهای تاریخی در شرایط امروز نیست؛ مهم این است که ارزش‌های زندگی امام معصوم را بشناسیم و در موقعیت‌های خودمان، به کار بیندیم. زائر می‌تواند از خود بپرسد: آیا در خانه یا اعضای خانواده، منصفانه رفتار می‌کنم؟ در محیط کار، حق دیگران را رعایت می‌کنم؟ یا کسی که از نظر مالی یا اجتماعی ضعیف‌تر است، چگونه برخورد می‌کنم؟ این پرسش‌ها زیارت را از یک تجربه معنوی محدود به زمان حضور در حرم، به فرصتی برای بازنگری در زندگی تبدیل می‌کند. از همین رو، یکی از آداب زیارت این است که پیش از بازگشت، یک ویژگی از امام را برای تمرین در زندگی انتخاب کنیم؛ مثلا خوش رفتاری، امانت داری، کمک به نیازمند یا پای‌بندی به حق. لازم نیست پس از هر سفر، تصمیم‌های بزرگ و متعدد بگیریم؛ گاهی یک تغییر کوچک، اگر واقعی و ماندگار باشد، ارزشمندتر از تصمیم‌های فراوانی است که به فراموشی سپرده می‌شوند. زیارت با بیرون آمدن از حرم، تمام نمی‌شود. وقتی به خانه، محل کار و زندگی روزمره برمی‌گردیم، فرصت عمل به آموخته‌های آن دیدار آغاز می‌شود. شاید بتوان یکی از نشانه‌های اثرگذاری زیارت را همین دانست که پس از آن، در رفتارمان اندکی به راه امام معصوم نزدیک‌تر شده باشیم.

شکر

شاهرام‌نیوز
۴شنبه
۲۲ مهر ۱۴۰۵
۲۳ شهریور ۱۴۰۵
۲۸ آبان ۱۴۰۵

معماری

حضرت آیت‌الله العظمی
سید علی خامنه‌ای
رهبر شهید انقلاب،

مرقد منور علی بن موسی الرضا (علیه‌الصلاة والسلام) منبع برکات بی شماری است و به‌خصوص برای من یکی از برکات بزرگ الهی محسوب می‌شود.

دارالذکر

• منبع برکات بی‌شمار •

بررسی جهاد تبیین امام رضا^(ع) در عرصه امامت و ولایت در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا پناهیان

شمس الشموس معرفت، بر قله تبیین امامت

گفت‌وگو علیرضا وکیلی چرا امام رضا^(ع) این قدر صریح از امامت سخن می‌گفت؟ وقتی نام امام رضا^(ع) را می‌شنویم، معمولاً غربت، هجرت به ایران، شهادت در توس یا عنوان «عالم آل محمد^(ص)» به ذهنمان می‌آید. اما آیا مهم‌ترین ویژگی امام هشتم^(ع) برای ما همین هاست؟ حجت‌الاسلام والمسلمین پناهیان در گفت‌وگو با ما، با طرح همین پرسش، به سراغ یک ویژگی از امام رضا^(ع) می‌رود که به باور او باید بیش از هر ویژگی دیگری در ذهن ما برجسته باشد: «صراحت و شجاعت امام هشتم^(ع) در تبیین امامت و ولایت». او با مرور نمونه‌هایی از رفتار و سخنان امام رضا^(ع)، از گفت‌وگو با هارون و مأمون تا حدیث سلسله‌الذهب و خطبه‌ای که در تبیین جایگاه امامت ایراد شده‌است، تلاش می‌کند نشان دهد که چرا می‌توان امام رضا^(ع) را بزرگ‌ترین فریادگر امامت و ولایت دانست. مهم‌ترین ویژگی امام رضا^(ع) چیست؟ اگر بخواهیم مهم‌ترین ویژگی امام رضا^(ع) را مشخص کنیم، چه چیزی باید به ذهنمان متبادر شود؟ اینکه حضرت به ایران تشریف فرما شدند؟ اینکه در غربت مسموم شدند و به شهادت رسیدند؟ اینکه ایشان را «عالم آل محمد^(ص)» می‌دانستند و در زمان خود حضرت نیز با همین وصف از ایشان، تجلیل می‌کردند؟ یا ویژگی‌های دیگری که اگر بخواهیم فهرست کنیم، بسیار زیاد خواهد شد. بنده تصور می‌کنم هیچ‌یک از این ویژگی‌ها نباید مهم‌ترین وصف امام رضا^(ع) در ذهن ما باشد. حتی ورود حضرت به حکومت و ماجرای ولایتعهدی که اتفاقی استثنایی در زندگی ائمه هدی^(ع) بود، نیز نباید برجست‌ترین ویژگی حضرت در ذهن ما باشد. مهم است که بدانیم کار خاصی و مأموریت ویژه امام رضا^(ع) چه بود. اگر مهم‌ترین وصف یک شخصیت والا مقام مانند امام رضا^(ع) را بشناسیم، آن وقت می‌توانیم بگوییم که تاریخ حیات پرپرکت این امام را بهتر شناخته‌ایم.	صریح‌ترین امام در بیان امامت و ولایت امام رضا^(ع) در بین همه ائمه هدی^(ع)، شجاعانه‌ترین و صریح‌ترین پیام‌های ولایی را به مردم منتقل کردند. به حدی که اگر بخواهیم بعضی کلمات ایشان را برای مردم بخوانیم، باید از خودمان بپرسیم آیا می‌توانیم به همین سادگی، چنین بیانات صریحی درباره معارف امامت و ولایت را در سخنان دیگر ائمه^(ع) پیدا کنیم؟ باید گفت که امام رضا^(ع) به تعبیری، صریح‌ترین امام در امر امامت و ولایت، در بیان امامت و ولایت و در دعوت به امامت و ولایت بودند. هارون هم نتوانست امام رضا^(ع) را از میدان خارج کند هارون، خلیفه مقتدر عباسی، همان کسی بود که امام موسی بن جعفر^(ع) را به شهادت رساند. اقتدار هارون در تاریخ بی‌نظیر بود. به هارون گفتند امام رضا^(ع) دارد به راحتی امامت را تبلیغ می‌کند و مردم را به امر ولایت دعوت می‌کند. هارون در پاسخ گفت: «شهادت موسی بن جعفر^(ع) برای من کافی است و دیگر با این خانواده کاری ندارم.» به امام رضا^(ع) عرض کردند: «هنوز خون پدر مظلومتان موسی بن جعفر^(ع) از شمشیر هارون نگذشته است.» از اینکه هارون شما را اذیت کند، نمی‌ترسید؟ پاسخ حضرت فوق‌العاده استثنایی است فرمودند: «همان‌طور که پیامبر اکرم^(ص) می‌فرمود اگر ابولهب بتواند یک مواز سر من کم کند، من پیامبر شما نیستم، من هم به شما می‌گویم که اگر هارون توانست یک مواز سر من کم کند، من امام شما نیستم.» آن حضرت بدون هیچ واهمه‌ای به امر امامت، تبلیغ، تبیین و دعوت می‌کردند. حدیث سلسله‌الذهب: وقتی امام رضا^(ع) اصل ماجرا را گفتند به حدیث سلسله‌الذهب در نیشابور توجه کنید! چند هزار نفر جمع شده‌اند، عالمان شهرهای اطراف آمده‌اند. بسیاری از آن‌ها شیعه به معنای امروزی نیستند، اما برای امام رضا^(ع) احترام ویژه‌ای قائل‌اند؛ چون علم و معرفت حضرت، زبانزد شده است. همه منتظرند که امام رضا^(ع) سخنی از رسول خدا^(ص) یا معرفتی از معارف دین، بیان کنند. حضرت، حدیث سلسله‌الذهب را نقل می‌کنند: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، حصنی، فمن دخل حصنی آمن من عذابی؛ کلمه توحید، قلمه محکم من است و هرکه در این قلعه وارد شود، از عذاب من در امان است.» همه این جمعیت، این معنا را شنیده‌اند و انتظار دارند که حضرت سخن را تمام کنند. اما حضرت دستور می‌دهند مرکب بایستد، پرده را کنار می‌زنند و جمله‌ای اضافه می‌کنند: «بشروطها و أنا من شروطها؛ اما این کلمه شرایطی دارد و من از شروط آن هستم.» این ویژگی برجسته امام رضا^(ع) است. حضرت درمیان آن جمعیت، به این صراحت از جایگاه امامت، سخن می‌گویند.
--	---

حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا پناهیان، امام رضا^(ع) در بین همه ائمه هدی^(ع)، شجاعانه‌ترین و صریح‌ترین پیام‌های ولایی را به مردم منتقل کردند. به تعبیری، صریح‌ترین امام در امر امامت و ولایت، در بیان امامت و ولایت و در دعوت به امامت و ولایت بودند

چهارشنبه‌های امام رضایی

امامی که مأمون را به چالش کشید

نمونه دیگر، برخورد امام رضا^(ع) با مأمون عباسی است. وقتی مأمون، حضرت را با زور به دار الخلافه آورد و درواقع اجبارا ماجرای ولایتعهدی پیش آمد، امام^(ع) به مأمون فرمودند: «فکر نکن با این کاخ و سلطنت و موقعیتی که برای من درست کرده‌ای، بر عزت من در جهان اسلام افزوده‌ای؛ من در مدینه بر مرکب خود سوار می‌شدم و روی قطعه‌ای کاغذ، دستوری می‌نوشتیم و در شرق و غرب عالم اطاعت می‌شد.» ایشان درواقع می‌فرمایند من همان زمانی که تو نبودی، حکمران مطلق دل‌ها و اندیشه‌ها بودم. این سخن صریح امام رضا^(ع) به مأمون است. مأمون مجبور شد امام رضا^(ع) را به ظاهر شریک حکومت کند؛ چون می‌دانست که امام^(ع) سراغ اصل ماجرا می‌رود. مسئله امام رضا^(ع) فقط نماز و روزه و احکام فردی نبود؛ اصل محتوای دین، یعنی امامت بود.

سخن گفتن از امامت، همیشه آسان نیست

ممکن است گاهی به مصلحت نباشد که انسان هر حرفی را در هر جمعی بگوید و ممکن است ظرفیت شنیدن وجود نداشته باشد. اما دعوت صریح امام رضا^(ع) به امامت و ولایت، ویژگی برجسته حضرت است. حتی برخی مؤمنان و شیعیان نیز ممکن است دربرابر چنین بیانی تعجب کنند که چرا امام، به این صراحت خودش را در جایگاه امامت معرفی می‌کند. اما این همان چیزی است که در سیره انبیا نیز می‌بینیم. یکی از شعارهای مهم انبیا در قرآن این است: «فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا» از خدا پروا کنید و از من اطاعت کنید.

مشکل بسیاری از مخالفان انبیا، نیز فقط مخالفت با خدا و پیام الهی نبود؛ با شخص پیامبر^(ص) و پذیرش جایگاه او مشکل داشتند. در نهج‌البلاغه نیز امیرالمؤمنین^(ع) به این مسئله اشاره کرده‌اند. پذیرفتن مقام ولی خدا و مطیع شدن دربرابر امر ولایت، برای انسان متکبر و خودمحور آسان نیست. امام رضا^(ع) با همین صراحت، مسئله امامت را برای مردم تبیین می‌کردند.

امام، خورشید عالم و پدر شقیق امت است

در همان کلام بلند امام رضا^(ع) درباره امامت، تعبیرهای بسیار زیبایی آمده‌است: «الإمام كالشمس الطامعة المجللة بنورها للعالم؛ امام مانند خورشید طالع است که عالم به نور او روشن می‌شود.»

در ادامه می‌فرمایند: «بالإمامة تمام الصلاة والزكاة والصيام والحج والجهاد...» و درباره رابطه امام با مردم می‌فرمایند: «الإمام الأئیس الرقیق والوالد الشقیق والآخر الشقیق والعالم البر؛ باولاد الصغیر والام البرة بالولد الصغیر؛ امام، مونس و رفیق انسان، پدر دلسوز، برادر صمیمی، عمو و مادری مهربان نسبت به فرزند کوچک است.»

این تصویر، فقط تصویری از یک حاکم نیست؛ امام برای مردم، مایه هدایت، پناه، آرامش و تربیت است. هیچ‌کس نمی‌تواند حقیقت امامت را به‌تمامی توصیف کند. در ادامه این کلمات، امام رضا^(ع) درباره جایگاه امام می‌فرمایند: «الإمام واحد دهره، لا یدانیه أحد، ولا یعادلّه عالم، ولا یوجد منه بدل...» امام یگانه روزگار خویش است، کسی به مقام او نزدیک نمی‌شود، عالمی با او برابری نمی‌کند و جایگزینی برای او وجود ندارد. بعدتعبیر بسیار بلندی دارند: «تَسَاهَبَتِ الْعُظُمَاءُ، وَتَحَيَّرَتِ الرَّحْمَاءُ، وَتَقَاعَزَتِ الْجُلَمَاءُ، وَخَصِرَتِ الْخُطَبَاءُ، وَجَهَلَتِ الْأَیْبَاءُ، وَكَلَّتِ الشَّعْرَاءُ، وَعَجَزَتِ الْأَدْبَاءُ...» بزرگان دربرابر مقام امامت فرو می‌مانند، حکیمان متحیر می‌شوند، حلیمان از درک آن عاجز می‌مانند، خطیبان زانشان بندی می‌آید، اندیشمندان نمی‌توانند آن را به‌طور کامل درک کنند و شاعران و ادیبان نیز از توصیف آن عاجزند. حتی اگر بخواهند یک شأن از شئون امامت را توصیف کنند، از بیان آن عاجزند؛ چه رسد به اینکه بخواهند حقیقت امامت را به‌طور کامل توضیح دهند. این عظمت امامت است که خود امام رضا^(ع) برای ما ترسیم کرده‌اند.

امام رضایی شدن؛ آمادگی برای ولایت

از مرحوم آیت‌الله العظمی بهجت^(ره) درباره حضرت معصومه^(ص) نیز خاطره‌ای نقل شده است. یکی از علما می‌گفت همراه ایشان به حرم می‌آمدم و در ذهنم این سؤال بود که چرا ایشان با این سن و وضعیت جسمی، هر روز صبح به‌طور مفضل به زیارت حضرت معصومه^(ص) می‌روند. در سخن، ایشان ناگهان ایستادند و فرمودند: «من بر خودم وظیفه می‌دانم هر روز به عتبه‌بوسی بازگاه حضرت معصومه بیایم.» این نگاه، نگاه یک عارف به زیارت است؛ زیارت فقط احساس و عاطفه نیست، بلکه یک وظیفه و یک ارتباط معرفتی است. اگر امام رضا^(ع) را بشناسیم، باید از این شناخت به یک نتیجه برسیم؛ امام رضایی شدن یعنی تربیت شدن برای ولایت. یعنی دل و وجود انسان برای پذیرش امر ولی خدا آماده شود.

خدایا! معرفت امام را در دل ما قرار بده و وقتی امام زمان^(عج) ظهور فرمودند و امامت خود را دربرابر ما فریاد کردند، ما را از متواضع‌ترین بندگان خود دربرابر مقام ولایت او قرار بده!